

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

СДРУЖЕНИЕ ЗА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПРАКТИКИ
проект "Граждани и експерти за прилагане на
зелените закони"
+359 885989593, sip.bulgaria@gmail.com,
www.zelenizakoni.com

Реална политика за реагиране на промени в климата в България продължава да липсва в предложените планове за следващите години

В светлината на многобройни и различни по характер кризи през последните месеци може да изглежда маловажно да анализираме дали и как в България се осъществява политика за реагиране на промени в климата. В последните месеци, обаче, продължават да излизат тревожни факти, свързани с тези промени по целия свят. Така например, по данни на европейската служба за изменение на климата (<https://climate.copernicus.eu/index.php/copernicus-reveals-september-2020-was-warmest-september-record-globe-and-europe-while-arctic-sea>) средната глобална температура през септември 2020 г. е надминала тази през септември 2019 г. с 0.05°C и това е най-топлият месец септември за последните 40 години, откакто тази служба провежда измервания. А „на европейския континент преобладават положителните [температурни] аномалии, като най-големи са на Източните Балкани, около Кавказ и в Карско море. ... В нашата страна септември 2020 г. е със средни температури над нормата, като положителните отклонения варират от малко над 2°C в крайните северозападни и югозападни райони, до 3°C и над 3°C в Източна България“ (<https://www.climateka.bg/septemvri-2020-nai-topal>).

Промените в климата се проявяват и с все по-чести и по-интензивни екстремни прояви на времето: според доклад на службата на ООН за намаляване на риска от бедствия, броят на тези явления е нарастнал от 3 656 в периода 1980-1999 г. на 6 681 в периода 2000-2019 г., или близо два пъти (<https://www.undrr.org/publication/human-cost-disasters-overview-last-20-years-2000-2019>).

В допълнение, настоящата година е белязана от кризата поради COVID-19, което налага предприемане на действия и пренасочване на средства за решаване на свързани с тази криза проблеми и за възстановяване от нея. На ниво ЕС паралелно се работи и по План за възстановяване от кризата поради COVID-19, и по многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2021-2027 г., в която се договарят и следващите цели на европейската политика за реагиране на промени в климата. През февруари т. г. Европейската комисия (ЕК) предложи Европейски закон за климата, включително – цел за 40% намаление на емисиите на парникови газове, но на 17 септември направи предложение тази цел да се повиши до 55%, а на 6 октомври Европейският парламент (ЕП) реши целта да е 60% намаление на тези емисии. Европейският съвет на 15-

Проектът "Граждани и експерти за прилагане на зелените закони", се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Сдружение за изследователски практики и при никакви обстоятелства не може да се приема, че той отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България. www.activecitizensfund.bg

16.10. т.г., обаче, отложи решението по този ключов за климатичната политика на ЕС въпрос за декември. Все пак в заключителния документ на този Съвет се казва:

„Европейският съюз трябва да повиши амбицията си за следващото десетилетие (в пътя към въглеродна неутралност) и да обнови политиките си в сферата на климата и енергията, за да изпълни целта за постигане на въглеродна неутралност до 2050 г., заложена в Парижкото споразумение. ... Вземайки предвид предишни заключения, Европейският съвет смята, че работата по постигане на обновената цел трябва да бъде изпълнена колективно и по възможно най-ефективния финансово начин. Всички страни членки ще вземат участие в това съвместно усилие, като се вземат предвид националната ситуация и аспектите на справедливост и солидарност. Всички свързани европейски политики и законодателства трябва да допринесат за постигане на новата цел към 2030 г. и за постигане на климатична неутралност.“ (<https://www.consilium.europa.eu/media/46341/1516-10-20-euco-conclusions-en.pdf>).

Какво се случва междуременно в България по отношение на политиката за реагиране на промени в климата? В анализите на „Зелени закони“ в последната година констатираме практическа липса на действия за осъществяване на национална политика за реагиране на промени в климата, въпреки поетите международни ангажименти и членството в ЕС. Тези анализи също показват тясното обвързване на провеждане на политики у нас с външно финансиране, и по-конкретно с използването на средства от европейските фондове и програми изобщо, и в частност - за осъществяването на политика за реагиране на промени в климата. Примери от последните седмици, които потвържават горните изводи, са позиции на страната за:

- неформалната среща на министрите на околната среда на ЕС, проведена на 30 септември и 1 октомври, на която тема на дискусиата е и приетото на 17 септември т.г. от ЕК Съобщение „Засилване на климатичната амбиция на Европа до 2030 г. - Инвестиране в климатично-неутрално бъдеще“ - „България вече заяви своята подкрепа за постигане на климатична неутралност на ЕС до 2050 г. Страната ни подкрепя визията, че грижата за околната среда и климата трябва да са неизменна част от мерките за възстановяването на Европа от кризата, която пандемията причини и продължава да задълбочава. На мнение сме, че водещите принципи и сега, наред с екологичните ни цели, трябва да бъдат запазване на конкурентоспособността, икономическия растеж и социалното благополучие във всички държави членки. В същото време, следва да се има предвид, че Заключенията на Европейския Съвет от декември 2019 г. третираат целта на Европейския съюз за климатична неутралност до 2050 г. в пакет с „улесняваща рамка“, която трябва да позволи запазване на конкурентоспособността на европейската индустрия, да гарантира справедлив и социално-балансиран преход с отчитане на националните особености, спазване на принципа за технологична неутралност и правото на държавите да определят своя енергиен микс. Ползите и предизвикателствата от трансформацията трябва да бъдат равно разпределени между държавите членки, като се поощрява и засилва кохезията между страните. Изключително важно е думите „никой няма да бъде изоставен“ да се превърнат в дела, в законодателство, което да даде сигурност на всички държави и европейски граждани, че нуждите им за достоен живот и работа са гарантирани.“ (<https://government.bg/bg/prestsentar/zasedaniya-na-ms/dneven-red-na-zasedanie-na-ministerskiya-savet-na-30-09-2020-g>);
- Съвета на министрите по околна среда на ЕС, проведен на 23.10. т.г. - „България отчита като стъпка в правилната посока направените промени от Германското председателство с оглед отчитане насоките на Европейския съвет по отношение на съвместното постигане на целта за климатична неутралност и въвеждането на индикативна траектория. В същото време, за страната ни остава притеснителна липсата на някои ключови елементи като референцията към улесняващата рамка и принципът за технологична неутралност. Изрично следва да бъде подчертано, че досега Европейският съвет е разглеждал целта за климатична неутралност винаги в пакет с

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

СДРУЖЕНИЕ ЗА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПРАКТИКИ
проект "Граждани и експерти за прилагане на
зелените закони"
+359 885989593, sip.bulgaria@gmail.com,
www.zelenizakoni.com

благоприятстваща рамка, която да стимулира конкурентоспособността и да позволи справедлив и социално балансиран преход, който отчита националните особености и правото на държавите членки да изберат своя енергиен микс. България би могла да подкрепи постигането на частичен общ подход, ако той отразява в адекватна степен позицията ни по такива съществени елементи, като включването на изричен текст относно улесняващата рамка; поставянето на равна тежест между принципите за разходоэффективност и справедливост и солидарност; спазването на принципа за технологична неутралност; признаване на основната роля на Европейския съвет в определянето на целите на ЕС с хоризонт 2030, 2040 и след 2050 г.“ (<https://government.bg/bg/prestentar/zasedaniya-na-ms/dneven-red-na-zasedanie-na-ministerskiya-savet-na-21-10-2020-g>).

Зад витиеватите формулировки в тези позиции прозира нежелание да се поемат ангажименти и се предприемат реални действия за реагиране на промени в климата у нас, както и принос за постигане целите на европейската политика. При гласуването по време на заседанието на Съвета на министрите по околна среда на ЕС на 23.10. няма страна-членка „против“, а България единствено гласува „въздържал се“. Подобни изводи по отношение на политика за реагиране на промени в климата у нас могат да се направят и от публикувания за обществено обсъждане проект на Споразумението за партньорство на България за периода 2021-2027 г. (СП), където се очертават основните направления на инвестициите с европейско финансиране през следващия програмен период (<http://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=5540>). Тъй като СП определя рамката за финансиране и последващите проекти на оперативните програми, важно е какво се предвижда в него относно политика за реагиране на промени в климата. Като цяло, намираме много общи формулировки и ограниченост в предвижданите интервенции. Например, на стр. 23 в предложения проект четем „Планира се през 2021-2027 да се надградят инвестициите от 2014-2020 г., свързани с превенция, защита и реагиране при наводнения. Приоритет ще бъде даван на изграждането на зелена инфраструктура с цел да бъде осигурена висока степен на защита на населението чрез прилагане на екологосъобразни мерки, щадящи околната среда и предлагащи алтернативи на стандартните решения. Там, където това не е приложимо, ще се насърчава прилагането на холистичен подход чрез инвестиции в подобни екосистемно-базирани решения в комбинация със сива инфраструктура.“.

Представеният на 30.10. План за възстановяване и устойчивост от кризата, породена от COVID-19 пандемията (<https://www.nextgeneration.bg>) също не оправдава очакванията в него да намери място специфична национална политика за реагиране на промени в климата, както обосновахме в предишен анализ на „Зелени закони“ (<https://www.zelenizakoni.com/novini/plant-za-vzstanovyavane-sled-covid-19->

Проектът "Граждани и експерти за прилагане на зелените закони", се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Сдружение за изследователски практики и при никакви обстоятелства не може да се приема, че той отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България. www.activecitizensfund.bg

[tryabva-da-e-nasochen-i-km-klimatichnite](#)). Същевременно, няма как с подход "очакваме ... млрд. евро европейско финансиране, което разпределяме да се изразходва за ..." да се отговори на необходимостта от предприемане на спешни действия за реагиране на промени в климата. Формулирането и осъществяването на национална политика в която и да е сфера не трябва да зависи единствено от наличието и размера на европейско финансиране, но по отношение на политиките в сферата на околната среда, в частност – на политиката за реагиране на промени в климата, това е съществено важно. Отчитайки възможността вече забавеният процес на преговорите по МФР допълнително да се удължи, смятаме, че е крайно време с национално финансиране да се осигури по-добра подготвеност за, и ефективно управление на кризи поради увеличените рискове, каквито са рисковете от все по-честите и интензивни екстремни прояви на времето, свързани с промените в климата. Средства за това могат да се намерят, след като в последните месеци сме свидетели на изразходване на публични средства в големи размери за немаловажни, но не свързани с осъществяване на политики, цели.